

27 Mayıs 1960 Darbesini meşrulaştırma girişimleri: Okullarda okutulan propaganda yayınları

Çağhan Sari*

Öz

27 Mayıs 1960 darbesi, Türk siyasi yaşamında ilk askeri darbedir. Hiyerarşik düzenden kopuk bir cunta yapılanması sonucunda gerçekleşen darbenin ardından ara rejim olarak isimlendirilen döneme girilmiştir. Bu dönemde darbenin kamuoyunda meşruiyetini sağlamak adına bir çok propaganda faaliyeti yapılmıştır. Bu propaganda faaliyetleri arasında gazeteler ve radyo yayınları haricinde diğer basılı yayınlar da bulunmaktadır. Devlet kurumları tarafından hazırlanan resmi yayınlar, üniversite öğrenci kulüpleri tarafından hazırlanan kitapçıklar, yayınevleri tarafından basılan broşürler ve muhtelif şiir antolojileri vardır. Bu çalışmada söz konusu yayınlardan farklı olarak okullarda okutulmak üzere hazırlanan kitapçıklar incelenmiştir. İncelenen kitapçıklar arasında Tarih derslerinde okutulmak üzere ek ders kitapçığı, 27 Mayıs marş kitapçığı ve okul piyesi başlıdır. Kitapçıklar başlıklarına göre alfabetik sıra içerisinde ele alınmıştır. Yayınların muhtevastaki iddialar, makaleler ve fotoğraflar tetkik edilirken görsel olarak da yayınların kapakları ekte sunulmuştur. Cumhuriyet dönemi propaganda faaliyetleri, Türk eğitim tarihi ve 27 Mayıs 1960 darbesi literatürüne katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 27 Mayıs 1960, broşür, meşrulaştırma, propaganda, Türk Eğitim Tarihi

Araştırma makalesi

Research article

Geliş - Submitted: 27/11/2020

Kabul - Accepted: 23/12/2020

Atıf – Reference: Sari, Ç. (2020) 27 Mayıs 1960 Darbesini meşrulaştırma girişimleri: Okullarda okutulan propaganda yayınları. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, Gürsoy Akça Özel Sayısı, 5, 208-224.

Attempts to legitimize the Coup of May 27, 1960: Propaganda publications taught in schools

Abstract

The coup of May 27, 1960 is the first military coup in Turkish political life. After the coup that occurred as a result of a junta structure that was disconnected from the hierarchical order, the period called the intermediate regime was entered. During this period, many propaganda activities were carried out to ensure the legitimacy of the coup in the public opinion. Among these propaganda activities, there are other printed publications besides newspapers and radio broadcasts. There are official publications prepared by state institutions, booklets prepared by university student clubs, brochures published by publishing houses and various poetry anthologies. In this study, unlike the aforementioned publications, booklets prepared to be used in schools were examined. The examined booklets are the supplementary textbook to be taught in the history lessons, the anthem booklet on May 27 and the school theater. Booklets are handled in alphabetical order according to their titles. While the claims, articles and photographs in the content of the publications are examined, the covers of the publications are presented in the attachment. It is aimed to contribute to the Republican era propaganda activities, Turkish education history and the literature of the military coup of 27 May 1960.

Keywords: 27 May 1960, brochure, legitimation, propaganda, Turkish Education History

Giriş

Türk siyasi hayatının ilk askeri darbesi 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşmiştir. Türkiye, 21 Temmuz 1946’ta ilk kez tek dereceli seçimleri tecrübe etmiş ancak seçim kanunundaki tek parti dönemine ait uygulamalar-mahkeme güvencesinin bulunmaması, açık oy gizli tasnif ilkesi-

* Uzman Öğretmen, Acarkent Doğa IB World School, E-posta: caghan.sari@dogakoleji.k12.tr
ORDIC ID: 0000-0002-1851-6123

nedeniyle seçim sonuçları beraberinde tartışmaları getirmiştir (Ahmad, 2007, s. 38). Bu seçimlerden dört sene sonra yapılan 14 Mayıs 1950 seçimlerinde ekseriyet sistemi ile kapalı oy açık tasnif ilkesi uygulanmış, Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi'nden iktidarı devralmıştır (Albayrak, 2004, s. 171). DP'nin 14 Mayıs 1950 seçimlerinden birinci parti çıkarak CHP'nin seçimleri kaybetmesinin temel nedenleri olarak, "İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan ekonomik zorluklar, CHP'nin iktidar yorgunluğuna girmesi, hükümet dairelerinde işlerin yavaş ilerlemesi, bazı memurların kötü muamele ve suiistimalleri ve köylerde eğitim faaliyetlerinin istenilen seviyeye çıkarılamaması sayılabilir" (Üzen & Özcan, 2017, s. 52).

DP'ye karşı, bazı kaynaklarda iddia olarak geçen ilk askeri darbe girişimi, 14 Mayıs 1950 seçimleri gecesini yaşanmıştır. 1. Ordu müfettişliği Çankaya'yı telefonla arayarak cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye, seçimlerde komünistlerin fesat karıştırdığı iddiasıyla seçimlerin iptalini teklif edilmiş, İnönü kesin bir dille reddetmiştir. Bu iddianın kaynağı gazeteci ve siyasetçi Orhan Birgit'tir (Birgit, 2012, s. 85). Ancak sonradan Metin Toker'in bir yazı dizisi için İsmet İnönü'yle yaptığı mülakatta İnönü böyle bir görüşmenin olmadığını açıklamıştır (Koçak, 2016, s. 42). Cumhurbaşkanlığı Özel Kalemi olan Haldun Derin de bu iddiayı yalanlamaktadır (Derin, 1995, s. 269). İlk dört yıllık icraatında ekonomi ve dış politika alanında başarılar elde eden DP yönetimi, 2 Mayıs 1954 seçimlerinden de birinci parti çıkarak %57'lik bir oy oranına ulaşmıştır. 1954 seçimlerinde CHP %35'te kalırken Cumhuriyetçi Millet Partisi %4 oy alarak TBMM'ne girebilmiştir (Albayrak, 2004, s. 259). İkinci DP dönemi, ilk dönemdeki başarılarından uzak kalmıştır. Plansız ve programsız iktisadi yatırımlar, ekonomide tıkanma yaratmıştır. 6-7 Eylül 1955 Olayları, dış kamuoyundaki ülke itibarını olumsuz etkilemiştir (Akın, 2006, s. 168-169). İkinci dönemin sonunda 27 Ekim 1957 seçimlerinde DP %47 oranında oy almıştır. DP, 1957 seçimlerden birinci parti çıkmakla beraber muhalefet partilerinin toplamının altında kalmıştır. Seçimlerden önce seçim kanununda yapılan değişiklik ile muhalefet partilerinin birleşmesinin engellenerek her partinin seçimlere tek başlarına girmesi, eleştirilere neden olmuştur.

1. 27 Mayıs 1960 Darbesi

DP iktidarının ilk yıllarında muhalefet ve basın ile ilişkileri görece iyi bir havada seyretmekle beraber ilerleyen yıllarda bu ilişkiler bozulmuş, bilhassa 1957 seçimlerinin öncesinde ülke sathında kamplara bölünme meydana gelmiştir. Muhalefette güç birliği cephesi kurulmasına karşılık DP, Vatan Cephesi'ni kurmuştur (Karpas, 2019, s. 506). Seçimlerin sonrasında açılan üçüncü DP döneminde iktidar-muhalefet ve iktidar-basın ilişkileri sert bir atmosferde sürdürülmüştür. Ordu içerişimde de iktidara karşı birtakım hareketler oluşmaya başlamıştır. Ezanın Türkçenin başka bir dilde de okunmasının düzenlenmesi, 6-7 Eylül 1955 Olayları, Türk lirasının dolar karşısındaki devalüasyonu, hizmet erleri hakkındaki değişiklik ve eğitim için ABD'den subayların getirilmesi, ordu içerisindeki rahatsızlığın başat faktörleridir. Akademik çalışmalar ışığında DP'ye karşı 1954 yılından itibaren farklı illerde cunta örgütleri kurulmaya başladığı tespit edilirken, 1957 yılının sonlarında Samet Kuşçu ismindeki bir binbaşı, iktidara karşı cunta yapılmasını gazeteci Mithat Perin aracılığıyla ihbar etmiştir (Tuna, 2018, s. 290). Dokuz subayın tutuklanarak yargılanması üzerine bu hadise, 'Dokuz Subay Olayı' şeklinde siyasi literatüre girmiştir (Özdağ, 2004, s. 110). Yargılama neticesinde cunta açığa çıkarılamamış, yargılanan subaylar beraat ederken ihbarda bulunan Binbaşı Samet Kuşçu iki yıl hapis ve ordudan terd cezası almıştır (Tuna, 2018, s. 292). 1957 yılından itibaren İstanbul ve Ankara'da ayrı faaliyet gösteren cuntalar birleşmiştir (Demirel, 2016, s. 346-347). İktidara karşı cunta örgütlerinin birleşmesinin ardından ilk darbe planı o sene içerisindeki Ekim ayında yapılmıştır. Seçimlerde DP'nin iktidarı kaybetmesine rağmen iktidarı bırakmayacağı savı üzerine kurgulanan plana göre 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerinde, hipodromda bulunan devlet erkani tutuklanarak darbe yapılacaktır. Ancak DP'nin seçimlerde birinci parti çıkması ve cuntanın darbe için şartların yeterli olgunluğa ulaşmadığı düşüncesi, bu planı eyleme

geçirmemiştir. Cunta yapılanması kendisine bir lider seçmek için 1958 Haziran'ında Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Necati Talan'a teklif götürmüştü ancak Talan teklife olumlu ya da olumsuz yanıt vermeden önce vefat etmiştir (Demirel, 2016, s. 347). 1959 yılının şubat ayında bu sefer Sadi Koçaş aracılığıyla dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Cemal Gürsel'e liderlik teklifi götürülmüş, Gürsel teklifi kabul etmemiştir (Demirel, 2016, s. 348).

İktidarın muhalif basını baskı altına alması (Öymen, 2008, s. 451-455) ve radyonun tek taraflı kullanılması muhalefetin eleştirileri arasındadır. (Som, 2008, s. 70-71). Muhalefetin olaylı geçen yurt gezileri ile tansiyon yükselmiş, iktidarın muhalefete yönelik tavrında sertleşme olmuştur. Ana muhalefet lideri İnönü'nün Uşak ve Manisa gezilerinde meydana gelen hadiseler, Topkapı Olayları ve Kayseri Yeşilhisar hadisesi kaynaşmanın basamakları olarak değerlendirilmektedir (Karpaz, 2010, s. 240). Nihayet muhalefetin bir darbe tertibinde olduğu iddiasını araştırmak üzere kurulan Tahkikat Komisyonu kurulmuştur. Tahkikat Komisyonu'na yargı yetkisi, yayın yasağı koyma yetkisi, siyasi toplantı ve yürüyüşleri yasaklama yetkisi ile her türlü materyale el koyma yetkisi verilmiştir. Komisyonun kararlarına uyulmaması karşısında temyiz yolu kapalı olarak hapis cezası verebilme yetkisi de tanınmıştır (Eroğul, 2004, s. 243).

Tahkikat Komisyonu'nun kurulması gündemiyle toplanan TBMM'de İnönü, o tarihlerde devrilen Kore lideri Syngman Rhce'yi örnek göstererek Türk milletinin Kore milletinden daha az haysiyetli olmadığını söylemiştir. Sözleri üzerine İnönü, meclis oturumundan çıkarılarak kendisine on iki oturum katılmama cezası verilmiştir. TBMM'deki tartışmalar, üniversitelere yansımıştır. 27-28 Nisan 1960'ta İstanbul Üniversitesi'nde, 29 Nisan'da Ankara Üniversitesi'nde öğrenci olayları çıkmıştır (Anadol, 2004, s. 110-112). Turan Emeksiz isminde bir öğrenci olaylar sırasında havaya açılan ateş neticesinde muhtemelen bir tanktan seken kurşunla hayatını kaybetmiştir (Naskali, 2008, s. XIV). Olayların üzerine 29 Nisan akşamı Çankaya'da Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıya katılan anayasa hukukçusu Prof. Dr. Ali Fuat Başgil, Tahkikat Komisyonu'nun kurulmasının anayasaya aykırı olmadığını ama bazı yetkilerinin yasaları aştığını söylemiştir (Başgil, 2008, s. 126).

İstanbul ve Ankara'daki üniversite öğrencilerinin nümayişlerini 555 K olarak bilinen eylem izlemiştir. "Beşinci ayın beşinci günü saat beşte Kızılay'da" sloganından hareketle 555 K adını alan eylemden sonra gerginliği düşürecek adımlar atılmamış, 21 Mayıs'ta Harbiye Okulu öğrencilerinin yürüyüşü yaklaşmakta olan darbenin somut habercisi olmuştur (Turan, 1999, s. 214-217). Harbiye yürüyüşü karşısında Harp Okulu'nun İzmir'e nakledilmesine karar verilmiş ancak kararın tebliğ edildiği Sıtkı Ulay'ın da cunta üyesi olmasıyla bu emir uygulanmamıştır (Birand vd., 2007, s. 123). Ankara'da bu gelişmeler yaşanırken 25 Mayıs 1960'ta Eskişehir'i ziyaret eden Başbakan Adnan Menderes, Tahkikat Komisyonu'nun vazifesini tamamlayarak faaliyetlerine son verdiğini, en kısa sürede erken seçimlere gidileceğini açıklamıştır (Yücel, 2001, s. 156). Bu açıklamanın darbe girişimini durduracağı beklentisi, sonraki yıllarda bazı kesimler tarafından işlenmiştir. Özellikle Mehmet Ali Birand'ın 1991 yılında hazırladığı Demirkırat belgeseline konuşan Tümgeneral Cemal Madanoğlu, DP'nin seçimlere gitmesi durumunda darbe girişiminde bulunamayacaklarını açıklamıştır. Kurtuluş Kayalı da sivil aydın kesimin benzer bir ifadeye bulunduğunu ifade etmektedir (Kayalı, 2005, s. 68) Ancak Menderes'in Eskişehir'deki açıklamaları darbeye gidişi durduramamış, 27 Mayıs 1960 tarihinde cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesi gerçekleşmiştir. 26 Mayıs'ı 27 Mayıs'a bağlayan gece yarısı cunta harekete geçmiştir. Ankara'da Harp Okulu Komutanlığı, darbenin karargahıdır. Harp Okulu öğrencileri iki tabur halinde bakanlıklar, Yenişehir bölgesi ve Gençlik parkına kadar olan kısmı kontrol altına alırken, Ankara'nın kuzey bölgesini, Gar binasını ve TBMM ile Ulus meydanını 28. Tümene bağlı birlikler çevirmiştir. Harekatın parolası 'İnkılap', işareti de sağ elin yukarı kaldırılması olarak belirlenmiştir (İpekçi & Çoşar, 2010, s. 171). Saat 04.30'a doğru İstanbul Radyosunda darbe bildirisinin okunmasıyla

Eskişehir Şeker Fabrikası misafirhanesinde bulunan Menderes'in tevkif edilmesi için Albay Muhsin Batur harekete geçmiştir. Ancak Menderes girişimden haberdar olunca Kütahya'ya gitmiştir. Kütahya istikametinde olduğu tespit edilen Menderes, Kütahya'ya vardığında Kütahya Hava Er Eğitim Tugayı komutanı Albay Süleyman Demet tarafından kendisine tutuklanması emrini aldığı bilgisi iletilmiştir (Yavuzalp, 1991, s. 118). Eskişehir'den gelen Albay Muhsin Batur tarafından tevkif edilen Menderes, C-47 tipi askeri kargo uçağıyla önce Eskişehir'e, oradan da Ankara'ya götürülmüştür (Batur, 1985, s. 84) Darbenin ilk kara propaganda örneği de Eskişehir'de yaşanmıştır. Hava Generali Bedii Kireçtepe imzasıyla şehrin hoparlörlerinden anons edilip havadan dağıtılan bildirimlere göre Menderes ve DP ileri gelenleri on iki uçak dolusu para ve altınla yurt dışına kaçmak üzere iken yakalanmıştır.

27 Mayıs'ın ardından darbeyi gerçekleştiren cunta, otuz sekiz subaydan oluşan Milli Birlik Komitesi'ne dönüşmüştür (Çavdar, 2008, s. 85). 27 Mayıs 1960 darbesi, cumhuriyet tarihindeki diğer askeri müdahale ve darbelerden farklı olarak gerçekleştiği dönemde devrilen iktidara karşı muhalif kesimlerden destek bulmuştur. Darbeciler, darbenin meşruiyetini sağlamak ve toplumdaki desteği genişletmek için propaganda çalışmalarına girişmiştir (Naskali, 2008, s. XIII). Gazete ve radyo kanalıyla devrilen iktidarı halkın gözünden düşürme maksadı taşıyan bu propaganda çalışmalarında, Celal Bayar'ın yüklü bir serveti olduğu, Kars ve Ardahan'ın SSCB'ye bırakılacağı, Menderes'in talimatıyla üniversite öğrencilerinin öldürülerek asfalta gömüldüğü gibi gerçek dışı iddialar işlenmiştir (Neziroğlu, 2003, s. 86-90). Propaganda örnekleri arasında kısa sinema filmleri, radyo yayınları, piyango çekilişleri, hatıra paraları, pullar, afişler ve çeşitli objeler yer almıştır. (Alkan, 2017, s. 38-47). 27 Mayıs İnkılabını Yayma ve Tanıtma Komisyonu kurularak propaganda faaliyetlerinin sistematik bir program dahilinde yapılması hedeflenmiştir. 2 Eylül 1960 tarihli, 38 sıra numaralı, 2762-175 sayılı 'İcraatın Anlatılması için Radyo Yorumları ve El Kitapları Hazırlanması' genelgesi ile darbeden hemen sonra basılan propaganda kitaplarından farklı olarak yeni yayınların hazırlanması istenmiştir (Alkan, 2017, s. 212).

2. İzlenen yöntem ve incelenen kitapçıklar hakkında

Çalışmada izlenen yöntem ve incelenen kitapçıklar hakkında izahat verilmesi, terminolojik açıklamaların yapılması zorunludur. Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı *Büyük Türkçe Sözlük*'ün propaganda maddesine kelime anlamı, "bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmaya, benimsetmeye ve yayma amacıyla söz, yazı gibi yollarda gerçekleştirilen çalışma"dır (Büyük Türkçe Sözlük, 2011, s. 1847). Propagandanın geçmişi eski Atina ve Roma dönemlerine kadar uzanırken ilk propaganda merkezi 1622 yılında Vatikan'da kurulan Sacra Congregatio de Propaganda Fide'dir (Qualteri, 1980, s. 225). On sekizinci yüzyılda propagandanın türlerini yazı, söz ve resim oluşmaktadır. Basılmış yazıların yayılması, sözün yayılmasından daha yavaş ama daha etkili, resmin yayılması ise diğer ikisine göre oldukça pahalı ama en etkili yöntem olarak belirmiştir. (Domenach, 1961, s. 16-17). Günümüzdeki haliyle yapılan ilk propaganda, siyasi propaganda türünü beraberinde getirerek Fransız İhtilali sürecinde üretilen propaganda faaliyetleridir. Siyasi propagandanın ilk örneği olarak, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda şekillendiği iddiası da vardır. Hatta Amerikan Anayasasının kabul edilmesinde propaganda kampanyalarının etkisine atıf yapılarak, ilk kez bir siyasi propagandanın neticeyi doğrudan etkilediği görüşünü savunmaktadır (Sarı, 2019, s. 851).

Yirminci yüzyılla beraber propaganda daha nitelik kazanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri özel propaganda ofisleri kurmuşlardır (Öymen, 2014, s. 119). Propagandanın yirminci yüzyılda fikirlerin fikirlerle savaşı haline geldiği görmekteyiz. Bunda en önemli etkenin sivillerin savaşa olan desteklerinin propaganda faaliyetleriyle sağlanabilir olmasıdır (Finch, 2002, s. 85). Propaganda, yazılı, işitsel ve görsel basının gelişmesi ile daha etkili bir güce erişmiştir.

Propaganda türleri siyah, beyaz ve gri olarak üçe ayrılmaktadır. Doğruluğu kesin olan bir bilginin yayılması beyaz propaganda, doğruluğu kanıtlanmamış bilgilerin yayılması gri propaganda, yanlış bilgilerin yayılması ise kara propagandadır. Ayrıca sınıflandırmada kaynağı belli olan propagandaya beyaz, kaynağı gizli olan propagandaya da kara propaganda denilmektedir.

Türkiye’de profesyonel propagandanın temeli Birinci Dünya Savaşı’nda ordu foto-film merkezinin kurulmasıyla atılmıştır. Milli Mücadele’de Ankara hükûmetine karşı İtilaf güçlerinin giriştikleri propaganda ve isyan faaliyetleri etkili olmuş, yeni kurulan düzenli ordu sadece cephede işgal güçleri ile değil, cephe gerisinde Milli Mücadele’ye karşı çıkan ayaklanmaları da bastırmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber başlayan tek parti döneminde inkılapların halka ulaşması için propaganda faaliyetleri yürütülmüştür. Özellikle toplumsal ve kültürel alanlardaki yeniliklerin kabul edilmesi için ikna edici siyasal iletişim stratejileri uygulanmıştır (Demircan, 2017). Cumhuriyetin ilanı ile beraber başlayan tek parti döneminde inkılapların halka ulaşması için propaganda faaliyetleri yürütülmüştür. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Soğuk Savaş döneminde, Türkiye antikomünist propaganda ile komünist propagandayı deneyimlemiştir. Komünist propaganda yurtdışından yayın yapan Bizim Radyo tarafından yapılmıştır (Toker, 2010, s. 52-53).

Bu çalışmanın konusu 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılıp okullara gönderilen 27 Mayıs propaganda kitapçıkları ile muhtelif yayınevleri tarafından basılmış olup Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan kitapçıklardır. 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası yayınlanmış diğer on bir propaganda kitapçığı, yazar tarafından 22 Mart 2018 tarihinde Yozgat Bozok Üniversitesi’nin ev sahipliğinde, Atatürk Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen 19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’de İktidara Müdahaleler ve Darbeler Uluslararası Sempozyumu’nda bildiri olarak sunulmuştur. Tarihçi Prof. Dr. Enver Ziya Karal’ın kaleme aldığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’na basılan *27 Mayıs İnkılâbının Sebepleri ve Oluşu* başlıklı fasikül ile tarihçi Dr. Selahattin Tansel’in kaleme aldığı ‘*27 Mayıs İnkılâbını Hazırlayan Sebepler*’ başlıklı fasikül söz konusu bildiride incelendikleri için bu çalışma kapsamına alınmamıştır. Her iki fasikülün künyesinde MEB tarafından okullara tavsiye edildiği bilgisi bulunmaktadır.

Çalışmanın özgünlüğünü vurgulamak adına literatür taraması aşamasında tesadüf edilen bazı yayınlardan bahsedilmelidir. Erzurum Kültür Eğitim Vakfı Yayınevi’nin ulusal hakemli dergisi *Sosyal Bilimler Ekev Akademi Dergisi*’nin 2007 yılında yayınlanmış 31. sayısında Dr. Cem Karakılıç ve Dr. Mustafa Müjdecî’nin ortak kaleme aldıkları “Dönemin Ders Kitaplarında 27 Mayıs 1960 İhtilali ve Etkileri” başlıklı makale ulaşılan çalışmalardan biridir. Söz konusu makalenin elektronik ortamda künye bilgileri ve özeti bulunmaktadır. Makale, ortaokul ve lise ders kitaplarında dönemin müfredatı kapsamında darbeye yer vermektedir (Sarı, 2018, s. 274). İncelenen bir diğer çalışma Doç. Dr. Ümmügülüm Candeğer’e ait olup *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye’de İktidara Müdahaleler ve Darbeler Uluslararası Sempozyumu*’nda sunulan “Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarında Darbeler ve İktidara Müdahaleler (1800-2017)” başlıklı bildiridir. Söz konusu çalışma 2017-2018 eğitim yılı içerisinde okullarda okutulan ders kitaplarını ele aldığı için bu çalışma ile örtüşmemektedir.

İncelenen üçüncü çalışma, Prof. Dr. Mehmet Öznur Alkan’ın 2016 senesinde *Birikim* dergisi’nin 327. sayısında yayınlanan “27 Mayıs, Resmi Tarih ve Resmi İdeoloji” başlıklı yazısıdır. Bu yazıda Alkan, bu çalışmanın da kapsamında yer alan Ali Ekrem İnal ve Rakım Çalapala’nın *27 Mayıs İnkılâbı* kitapçığıyla 27 Mayıs İnkılabını Yayma ve Tanıtma Komisyonunun hazırladığı *Okulda 27 Mayıs* kitabını incelemiş, içerikten alıntılarla yetinmiştir (Alkan, 2016, s. 212-213). Ayrıca *Okulda 27 Mayıs* kitabının 1962 tarihli baskısını incelerken bu çalışmada 1961 tarihli baskı incelenmiştir (Alkan, 2016, s. 216). Alkan’ın yazısında konu ettiği üçüncü kitapçık *Tarih V. Ders Kitabına Ek 27 Mayıs İnkılabı*’dır. Alkan’ın incelemeye iki kitapçık bu çalışmada incelenmiştir. Literatür taramasında Dr. Öğr. Üyesi H. Cevahir

Kayam'ın *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*'nin 2003 yılında yayınlanan 18. sayısında "27 Mayıs İnkılabının Hikayesi" başlıklı makalesine de erişilmiştir. Kayam'ın makalesinde incelenen kitapçıklar da bu çalışmada yer almamaktadır. Son olarak Dr. Barış Celep'in *Siyasal* dergisinin 2020 yılında yayınlanan 29. cilt 2. sayısındaki "Propagandanın Taşrada İnşası, s. 27 Mayıs 1960 Sonrası Köylerdeki Propaganda Faaliyetleri" başlıklı makalesi de adından anlaşıldığı üzere okullardaki propaganda faaliyetlerini kapsamamaktadır. Özgünlük adına gerekçelendirilen açıklamanın ardından makalede izlenen birkaç hususa değinilmelidir.

İncelenen kitapçıklar metin içerisinde başlıklarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Ekler bölümünde yine başlıklarına göre alfabetik olarak ön ve arka kapaklarına yer verilmiştir. İncelenen kitapçıklardaki alıntılarda imla düzeltmesi yapılmamıştır. Dört kitapçıktan bir tanesinde yazar ve hazırlayan bilgisi olmadığı için metin içi atıf, kitabın son kelimesi olan 'Marşlar' şeklinde gösterilmiştir. Bir kitapçık üç yazarlı olduğu için ilk yazarın soy adı ile vd. kısaltması kullanılmıştır. Kitapçıkların nerede basıldığı, ücret bilgisinin olup olmadığı soruları yanıtlanmış, fiziksel özellikleri, anlatım teknikleri ve terminoloji incelenen hususları teşkil etmiştir.

3. 27 Mayıs İnkılabı

İncelenen ilk kitapçık, Ali Ekrem İnal ve Rakım Çalapala tarafından kaleme alınan *27 Mayıs İnkılabı* başlıklı fasiküldür. Kitabın ön kapağında Cemal Gürsel'in üniformalı bir fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğrafın altında "Devlet ve Hükümet Başkanımız Orgeneral Cemal Gürsel" yazmaktadır. Ön kapağın sol üstünde siyah kutucuk içerisinde "İlkokul 5. Sınıf Tarih kitabına ek" ifadesi ile yazarların isimleri yer almaktadır. Arka kapakta, üstte kırmızı renkte 27 Mayıs İnkılabı başlığı, başlığın altında siyah zemin üstünde Atatürk portresi, portre yanında sağ dizinin üstüne düşmüş erkek öğrenci ile onu omzundan tutan kız öğrenci çizimi, hemen arkada ise onları korur bir görünümde süngülü tüfek tutan bir subay görünmektedir. Bu kompozisyonun sağ altında dönemin ünlü karikatüristi Ratip Tahir imzası bulunmaktadır. Arka kapağın sayfa ortası hizasında fasikülün Atlas Yayınevi'nin beşinci sınıf Tarih kitabına ek olduğu ve para ile satılmaz bilgisi yazmaktadır. Sayfa altında ise Atlas Yayınevi'nin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen ders kitaplarının isim ve fiyat tablosu yer almaktadır. Bu tablodan anlaşıldığı üzere fasikülün ek olduğu beşinci sınıf tarih kitabının da yazarları Ali Ekrem İnal ile Rakım Çalapala'dır ve ders kitabı 180 kuruşa satılmaktadır.

Fasikülün fiziksel özelliklerine baktığımızda saman kağıdı cinsine zımba ya da tutkal olmaksızın sayfaların birbirinin içine geçme suretiyle hazırlandığı görülmektedir. Fasikül 24x16 cm ebadındadır. Toplamda yedi sayfadır. İç kapağa baktığımızda fasikülün "Milli Eğitim Bakanlığı'nın 5 Eylül 1960 gün ve 11866 sayılı emriyle ilkokulların 5. sınıfında okutulması uygun görülmüştür" açıklaması vardır. Fasikülün basım tarihi bilgisi yoktur. İç kapakta '*sevgili çocuklar*' hitabıyla başlayan çerçeve içindeki izah yazısında 27 Mayıs 1960 tarihinde yurttan büyük bir devrim olduğu, devleti idare etmekte olan Demokrat Parti hükümetinin zorla iktidardan uzaklaştırıldığı, Büyük Millet Meclisi'nin yerini Milli Birlik Komitesi'nin aldığı yazmaktadır. Yazının ikinci paragrafında ders kitaplarının bir sene önceden hazırlandığı, okutulacak Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi kitaplarında 27 Mayıs Türk İnkılabını anlatan bölümler olmadığı için bu broşürün hazırlandığı ifadeleri bulunmaktadır.

Fasikülün ilk sayfasında üç ara başlık vardır. Her bir başlık ikişer paragraf halindedir. "Demokrat Partinin İlk Yılları" başlıklı bölümde DP iktidarının 1950'de seçimleri kazanarak iktidara geldiği, ilk dört sene iyi işler yaptığı, tarım, endüstri ve ticaret alanında ilerleme kaydettiği, köylerin kalkınmasına gayret ettiği, basını serbest bıraktığı yazmaktadır. Bu icraatla 1954'te de seçimleri kazandığı bilgisi ile başlayan "İşler Nasıl Bozuldu?" başlıklı ikinci bölümde DP'nin halkın sevgisinden dolayı şımardığı yazmaktadır. Yollar, köprüler, limanlar, barajlar yapıldığı fabrikaların kurulduğu bilgisiyle beraber bunların program ve plan olmadan gerçekleştiği, milli gelirin bu harcamaları karşılayamadığı, bolluğun yerini bu plansız yatırımlar

yüzünden kıtlığın aldığı anlatılmaktadır. Dış borçlanma ile açığın kapatıldığı, fabrikaların oy almak için kurulduğu, idare başında olanların hırsızlıklar yaptığı satırları ile ikinci bölüm tamamlanmaktadır. “Dinlenmiyen Öğütler” başlıklı üçüncü bölümde tarafsız gazete yazarlarının hükümeti ve DP ileri gelenlerini uyardığı, iktidarın muhalefetin eleştirileri ile basındaki uyarıları ciddiye almayarak bunları susturmaya kalktığı böylece hoşnutsuzluğun başladığı yazmaktadır (İnal & Çalapala, 1960, s. 1).

Üçüncü bölümün ikinci sayfadaki devamında DP'nin idarede kalabilmek için geri düşünceli insanların hoşuna gidecek yollara saptığı, din ve devlet işlerinin birbirine karıştırıldığı, Atatürk inkılâplarına yüz çevrildiği iddiaları yer almaktadır. Seçimlerin bir yıl öne alınarak seçim kanununda yapılan değişikliklerle muhalefetin DP'ye karşı iş birliği yapmasının engellendiği, DP'nin böylelikle seçimleri kazandığı ifadeleri ile üçüncü bölüm sona ermektedir. İkinci sayfada yer alan “İşler Nasıl Çıgrından Çıktı?” bölümünde gazetelerin kapatılıp gazetecilerin hapse atıldığı, yurtdışında bu gidişata tepkilerin olduğu muhalif mebusların baskı altına aldığı yazmaktadır. Anayasaya aykırı olarak hak ve hürriyetlerin kısıldığı ifade edilmekle beraber bu bölümde İnal ve Çalapala tekrara düşerek gazetelerin kapatılıp gazetecilerin hapse girdiği ifadelerini iki defa yazdıkları görülmüştür. Sayfanın alttan dokuzuncu satırındaki “Türk Gençliğinin Hürriyet Savaşı” başlıklı bölümde Tahkikat Komisyonu'nun kurulmasına tepki olarak gelişen 27-28 Nisan Öğrenci Olayları bahsedilmiş ama dikkat çekici bir husus olarak bunların “padişahlık devrinde bile görülmemiş bir baskı idaresine” karşı yapıldığı ifade edilerek Tahkikat Komisyonu'ndan bahsedilmemiştir (İnal & Çalapala, 1960, s. 2).

Fasikülün üçüncü sayfasında 27 Nisan günü İstanbul Beyazıt meydanındaki öğrenci olaylarından bir fotoğraf karesi yer almaktadır. Öğrenci olaylarında öğrencilerin üzerine polis tarafından ateş açıldığı bilgisiyle bu ateş neticesinde ölenler olduğu ifadesi yazmaktadır. 29 Nisan'da Ankara Üniversitesi öğrencilerinin nümayişi ile 21 Mayıs günü Harp Okulu öğrencilerinin sessiz yürüyüşüyle devam eden bölümde 555 K hakkında malumat bulunmamaktadır. Fasikülün dördüncü sayfasında bu hadiseler üzerine bir grup subayın '*kardeş kavgasına*' son vermek gayesi ile Milli Birlik Komitesi'nin verdiği bir emirle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin memleket idaresini ele aldığı yazmaktadır (İnal & Çalapala, 1960, s. 6). Fasikülün maddi hatası sayılabilecek bu hususa değinmek gerekirse Milli Birlik Komitesi darbe gecesi değil darbenin ertesi saatlerde Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'ın Tümgeneral Cemal Madanoğlu ile yaptığı görüşme neticesinde, bir ihtilal komitesi kurulması tavsiyesi üzerine kurulmuştur (Birand vd., 2007, s. 161-162). Sayfanın devamında 27 Mayıs gününe ait İstanbul Beyazıt meydanını gösteren bir fotoğraf karesi bulunmaktadır.

Fasikülün yedinci sayfasında “Milli Birlik Komitesi ve Şimdiki Hükümetimiz” başlıklı bölümde devlet başkanının Orgeneral Cemal Gürsel olduğu, iktidarın geçici olarak Milli Birlik Komitesi'nde olduğu, siyasi partilere mensup olmayan sivillerden bir vekiller heyeti kurulduğu yazmaktadır. Milli Birlik Komitesi'nin hangi tarihe ait olduğu belirtilmeyen bir fotoğrafı ile sayfa altında komitenin darbe sonrası mecliste ant içtikleri metin yer almaktadır (İnal & Çalapala, 1960, s. 7). Fasikülün son satırlarında Orgeneral Cemal Gürsel'in gençliğe öğüdü yer almaktadır.

4. 27 Mayıs Marşları

İncelenen ikinci kitapçık, *27 Mayıs Marşlar* başlıklı müzik dersi için hazırlanan nota kitapçığıdır. İncelenen nüsha, bordo renkli bir mukavva ile ciltlenmiş olmasından ötürü arka kapakta yazı bulunmamaktadır. Ön kapakta 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'na özgü tören kıyafetleri içerisinde bir erkek ve bir kız Türk gençleri ile ay yıldız miğferli, süngülü tüfek tutak bir Türk askeri ile arka planla iki Türk sancağı tasvir edilmiştir. On sekiz sayfadan oluşan nota kitapçığında sayfa numaraları, hazırlayan bilgisi ve fiyat bilgisi bulunmamaktadır. İç kapakta Milli Eğitim Bakanlığı logosu ile çerçeve içerisinde “bu marşlar 27 Mayıs İnkılâbının 1. yıl

dönümü münasebetiyle Milli Eğitim Bakanlığınca bastırılmıştır” izahı bulunmaktadır. Basım adedi hakkında bilgi yoktur. Kitapçık 22x16 cm ebadındadır.

Nota kitapçığı sözlerini Mehmet Akif Ersoy’un yazdığı Zeki Üngör’ün bestelediği İstiklal Marşı’nın notaları ile başlamaktadır. Arka sayfada ise İstiklal Marşı’nın on kıta halinde sözleri yazmaktadır (Marşlar, 1961, s. 3-4). İstiklal Marşı’nın ardından sözleri Ali Ulvi Elöve’ye ait olan Gençlik Marşı’nın notaları bulunmaktadır. ‘Dağ Başını Duman Almış’ olarak da bilinen bu marşın notaları Selim Sırrı Tarcan’a ait olmakla beraber bu bilgiye kitapçıkta yer verilmediği görülmüştür (Marşlar, 1961, s. 6-7). Bu marşın da sonraki sayfada ayrıca iki dörtlük iki ikilik kıtalar halinde sözlerinin yazılı olduğu sayfa bulunmaktadır. Gençlik Marşı’nı, 555 K olaylarındaki gençlik uyarlamasıyla tekrar gündeme gelen Osman Paşa Marşı izlemektedir. Esas adı Plevne Marşı olan ve Mehmet Ali Bey tarafından bestelenen marşın beste ve güfte bilgisi bulunmamakta, sadece ilk dörtlüğün nota halinin yer aldığı görülmüştür (Marşlar, 1961, s. 9). Bir sonraki sayfalarda ise Harp Okulu Marşı’nın notaları ve sözleri yer almaktadır. Kitapçığın on ikinci ve on üçüncü sayfasında 27 Mayıs Marşı’nın notaları yer almaktadır. Hikmet Şimşek tarafından bestelenip yayınlanmıştır (Alkan, 2017, s. 223-224). İncelenen nota kitapçığında Hikmet Şimşek’in ismine yer verilmemiştir. Marşın 27 Mayıs 1960 Cuma günü saat 06:30-07:00 arasında yazıldığı bilgisi sayfada yer alırken marşın sözleri şöyledir:

Selâm selâm orduya, Selâm bütün millete, Selâm aziz vatana; Hürriyete bin selam. Selâm kurşun yiyene, Selâm cop yarasına, Güller açmış göğsünde; Düşenlere bin selâm. Selâm selâm gençliğe, Selâm bütün halkıma, Selâm güzel yurduma; Kardeşliğe bin selâm. Selâm selâm orduya, Selâm bütün millete, Selâm aziz vatana, Hürriyete bin selâm. (Marşlar, 1961, s. 14)

27 Mayıs Marşı’nı Şinasi Özdenoğlu’nun Hürriyet Marşı izlemektedir. Marşın notalarından önce sözlerinin yazılı olduğu sayfada bestenin ne zaman yapıldığına dair bir açıklama bulunmamaktadır. Marşın notaları ise hemen arka sayfadadır. Müziğin Ed. Zuckmayer’e ait olduğu açıklamasıyla notaların en sonunda dört maddelik bir not bölümü bulunmaktadır. Talimatlar şeklindeki bu notlarda marşın piyano ya da bando eşliğiyle söylenmesi, tek sesli söylenmesi halinde notada yer alan (+) işaretli kısımların bir oktav pes seslendirilmesi, okullar için sol majöre transpoze edilen şeklinin kullanılması, marşın dört sesli koro için yazılmış bir şeklinin de mevcut olduğu yazmaktadır (Marşlar, 1961, s. 17).

5. 27 Mayıs Okul Piyesi

İncelenen üçüncü kitapçık *27 Mayıs Okul Piyesi* başlıklı bir piyestir. Mehmet Hilmi Özkan tarafından kaleme alınmıştır. Ön kapakta, sağ üstte Anıtkabir üzerinde güneş şeklinde tasvir edilen Atatürk silueti, sol kısımda Türk bayrağı altında Türk subayı ve bir kız bir erkek olmak üzere iki Türk genci yer almaktadır. Erkek olan genç sol eliyle meşale tutmaktadır. Ön kapaktaki bu çizim imzasızdır. Arka kapakta kitabın yazarının bir tören esnasında kürsüde konuşmakta iken çekilen fotoğrafı yer almaktadır. Fotoğrafın hemen altında ise yazarın Plevne Savunması ile ilgili bir yeni piyes hazırladığına dair tanıtım yazısı bulunmaktadır. En alt satırda fiyat bilgisi olarak 250 kuruş yazmaktadır. İlk sayfada yazarın, önceden Hasanoğlu Köy Enstitüsü olup sonrasında Ankara İlköğretmen Okulu adını alan okulda öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. 1961 yılında Ankara’da Kars Matbaası tarafından basılan kitapçık roma rakamıyla numaralanmış sekiz sayfalık giriş bölümü ile yirmi dört sayfalık piyes bölümüyle toplam otuz iki sayfadır. Kitapçık 20x14 cm ebadındadır.

Kitapçığın ikinci sayfasında açıklamalar kısmı bulunmaktadır. Buna göre kız öğrencisi olmayan okullarda anne rolünün baba rolüne çevrilmesi tavsiye edilmektedir. İsteyen okullara hürriyet tablosu ve hürriyet şehitleri fotoğraflarının gönderileceği belirtilirken piyesin hazırlanmasında katkısı olduğu gerekçesiyle öğretmen Cahit Öztelli’ye teşekkür kısmı da bulunmaktadır (Özkan, 1961, s. II). Açıklamaları takip eden sayfada bir ithaf metni vardır. Yazar, piyesi, öğretmenlere, öğrencilere ve Türk ordusuna ithaf etmektedir. Önsöz’de ise

incelenen piyesi, vazifede olduğu okulda sahnelemek üzere yazdığını açıklamaktadır (Özkan, 1961, s. IV). İthaf yazısında da Önsöz’de de 30 Ocak 1961 tarihi yazılıdır.

Üç perdelik piyesin temsilden önce giriş kısmında-kitapçığın tabiriyle Osman Paşa-Plevne Marşı ve 27 Mayıs Marşı’nın okunması, akabinde müdür ya da görevli bir öğretmenin açılış konuşmasını yapması belirtilmektedir. Açılış konuşmasında devrilen iktidara ‘*düşük iktidar*’ tabiri kullanılarak 27 Mayıs sonrası basında da yazılan birtakım ithamlar tekrarlanmaktadır. DP’nin iktidarı devrildiğinde hazinede 127 ton altın olduğu, devrildiklerinde 16 ton altın kaldığı iddia edilmektedir (Özkan, 1961, s. VI). DP ileri gelenlerinin lüks ve şatafat içinde yaşayarak “Çankaya’yı Neron’un sarayına benzettirdiği” ifadesi kullanılmaktadır (Özkan, 1961, s. VII).

Açılış konuşmasının ardından birinci perde ile temsil başlamaktadır. Birinci perde iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bir profesör ve on beş kadar üniversite öğrencisi yer almaktadır. Anayasa profesörü olarak metinde isimlendirilerek konuşturulan profesör, anayasanın 69 ve 76 numaralı maddeleri anlatmaya başlamaktadır. Profesörün konuşmasını kesen birinci erkek öğrenci ismiyle belirtilen öğrenci anayasanın eşitlik ve hürriyet ile ilgili maddelerinin iktidar tarafından çiğnendiğini söylemektedir (Özkan, 1961, s. 2). Öğrencilerin hürriyet üzerine ajitatif diyaloglarından sonra birinci bölüm, profesörün memlekette hürriyete kavuşulmadığı müddetçe derslere girmeyeceğini söylemesiyle son bulmaktadır. İkinci bölüm, perde arkasından mikrofonla seslendirilen 28 Nisan’ı açıklayan bir paragrafla başlamaktadır. Tiyatroda dış ses olarak nitelendirilen bu metnin içerisinde “hürriyet diyenlere, coplar, bombalar, tabancalar atılıyordu,” ifadesi yer almaktadır. Sınıf dekoru içerisinde sonradan Turan Emeksiz olduğu anlaşılan bir yaralı öğrencinin sınıfa getirilip yaşamını kaybetmesiyle mizansen tamamlanmaktadır (Özkan, 1961, s. 6). Metin içerisinde Turan Emeksiz’in ismi Turhan Emeksiz olarak yazılmaktadır. İkinci perde Turan Emeksiz’in evinde annesi ve kız kardeşlerinin konuşmaları ile başlamaktadır. Anneye Turhan Emeksiz’in vefat haberinin verilmesinin işlendiği, bu tema içerisinde Turhan Emeksiz ve annesinin diyaloglarının olduğu sahne ile ikinci perde tamamlanmaktadır. İkinci perdenin sonunda koro Harbiye Marşı’nı okumaktadır.

Üçüncü perde, 27 Mayıs 1960 gecesi Ankara PTT binasını kontrol altına almak isterken bir jandarma eri tarafından öldürülen cuntacı Teğmen Ali İhsan Kalmaz’ın, 17 Mayıs 1960 günü Harp Okulu yatakhanesinde ‘*Uyandır? Hala Uyanmayanlar Varsa...*’ şiirini kaleme aldığı anın canlandırılmasıyla başlamaktadır (Özkan, 1961, s. 14). On beşinci sayfada yer alan şiir metninde bazı kelimelerde basım yanlışı olduğu görülmektedir. On beşinci dizede “vurulanların davası, vuranların davası” olarak, otuz dördüncü dizede de kamçıyla ifadesi “kaçmıyale” olarak yazılmıştır. Üç bölümden oluşan üçüncü perdenin ikinci bölümünde 26 Mayıs’ı 27 Mayıs’a bağlayan gece, Ali İhsan Kalmaz’ın Harp Okulu yatakhanesinden çıkmadan önce günlüğüne yazdığı son satırlar canlandırılmaktadır. Sahnenin hemen başında dış sesin “Fakat yine bir haber var Çankaya’dan. Uğursuz planlar çizilmiş, kararlar alınmış Konya’dan çapulculardan kurulmuş uydurma bir kolordu getirilecek” satırları dikkat çekicidir (Özkan, 1961, s. 17). İftira mahiyetindeki bu satırların devamında yabancı devletlerden bir tümen getirileceği de vardır. Piyesin devrik iktidarı vatan haini olarak göstermek istediği bu kısmı üçüncü bölüm izlemektedir. Üçüncü perdenin son bölümünde Çankaya’da Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın darbeciler tarafından tevkif edilişi sahneye uyarlanmaktadır. Sahne başında dış ses, Bayar hakkında çete reisi ifadesinde bulunmaktadır (Özkan, 1961, s. 18). Bayar’ın darbecilere cevaben “ben milli idare ile geldim milli irade ile giderim” repliğine karşılık sahnede yer alan subayın repliğinde “cinayetler işlediniz... Ahlaksız oldunuz... münafık oldunuz...” satırları yer almaktadır (Özkan, 1961, s. 19). Devamında Bayar ve darbeci subay sahneden çıkarken PTT binası üzerinde Ali İhsan Kalmaz’ın jandarma eri tarafından öldürülüşü, kazaen değil kasti olarak yansıtılmaktadır. Piyesin sonunda sırasıyla Cemal Gürsel’in, Ali İhsan Kalmaz’ın ve yine 28 Nisan öğrenci olaylarında tırmandığı tanktan düşerek

palet altında hayatını kaybeden Nedim Özpolat'ın tabloları sahneye getirilmektedir. Anlatıcının 27 Mayıs 1960 darbesini metheden övgüleriyle sürdürdüğü konuşması, Atatürk'ün tablosu eşliğinde Atatürk'e hitaben okunan şiirlerle bitmektedir.

6. Okulda 27 Mayıs

Çalışmada incelenen son kitapçık Fahri Alpay, Halil Öztürk ve Talat Güvenç'in ortak hazırladıkları *Okulda 27 Mayıs*'tır. Ön kapak, sırtı okurlara dönük halde sınıfta ders anlatmakla olan bir öğretmen ile sıralarda öğretmeni dinleyen öğrencilerin betimlendiği resimle tasarlanmıştır. Solda Türk bayrağı, sağ üstte güneş içerisinde Atatürk'ün karakalem çizimi eklenmiştir. Arka kapakta "M.B. K 27 Mayıs İnkılâbını Yayma ve Tanıtma Komisyonu Yayın: 3" ibaresi vardır. Sağ altta 1961 yılında Ankara'da DSİ Matbaasında basıldığı bilgisi yazılıdır. Herhangi bir fiyat bilgisi bulunmamaktadır. Kitapçık, komisyonun talimatı doğrultusunda hazırlanarak okullara dağıtılmıştır. Adet basım miktarı belirtilmeyen kitapçık kırk sekiz sayfadan oluşmakta, 20x14 cm ebadındadır. İki adet fotoğraf bulunmaktadır. Bunlar birinci sayfadaki Atatürk ile üçüncü sayfadaki Cemal Gürsel fotoğraflarıdır. Atatürk'ün fotoğrafının altına "Ne Mutlu Türküm Diyene" sözü ile Gürsel'in fotoğrafının altında "Kendimi Türk Milletine Adadım" sözü yazılmaktadır.

Herhangi bir içindekiler bölümü bulunmayan kitapçık "27 Mayıs İnkılâbının şumulünü, manasını, okullarda tanıtma ve yayma konusunda göz önünde bulundurulacak hususlar" başlıklı bir talimatname ile başlamaktadır (Alpay vd., 1961, s. 1). Küçük harflerle maddeleştirilen talimatnamede toplam yirmi iki madde bulunmaktadır. Bu maddeleri özetleyecek olursak, hayatın gayesinden başlayarak toplum hakkında temel bilgiler, milli değer ve kavramlar, Türk tarihi hakkında ana hatlar öğrencilere aktarılacaktır. Partizan idarelerin doğurduğu kötü sonuçlar, Atatürk'ün hayatı, çok partili hayata giriş, iktidar-muhalefet ilişkileri de ele alınması istenen başlıklardır. 1950-1960 arası idarede insan haklarına aykırı faaliyetler, yolsuzluklar, hürriyetin bulunmayışı, eğitim ve öğretimdeki geri hareketler, sırasıyla n, o, p, r ve s maddelerinde yazılıdır. Son olarak 27 Mayıs'ı Akdevrim olarak nitelendiren t, u ve v maddeleri ile sonuç maddesi olan z bulunmaktadır (Alpay vd., 1961, s. 2).

Talimatnameden sonra Önsöz yer almaktadır. Albert Camus'un "Devrim sarpa sarar ya da yarı yolda kalırsa, o zaman toplum yıllarca büyük bir düzensizlik içinde kalır" sözü spot olarak başlığın altına yerleştirilmiştir. Önsöz'de 27 Mayıs'ın istibdada ve diktatörlüğe karşı bir isyan neticesinde gerçekleştirildiği, devrimin ideolojisinin insan hak ve hürriyetleri üzerine inşa edildiği yazılmaktadır. Yine önsözün beşinci paragrafında hareketin bir ihtilal mi inkılap mı olduğu sorusu okurlara yöneltilmektedir. Yazar 27 Mayıs'ı inkılap olarak tanımlamaktadır. Darbeyi gerekçelendirmek adına Milli Birlik Hükümeti'nin devrik iktidarı yargılaması ve ikinci cumhuriyeti hazırlaması gösterilmiştir (Alpay vd., 1961, s. 4). Önsözün sonunda D. Dr. İ. G. imzası bulunmaktadır. Kitapçığın devamında ön açıklama başlıklı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısımda kitapçığın ilk ve orta dereceli okullarda okutulması için hazırlatıldığı, derse girecek öğretmenin, sınıfın ve öğrencinin seviyesine göre konu anlatımını genişletip kısaltabileceği yazılmaktadır. Yine bu kısımda darbe sonrası devlet başkanı olan Cemal Gürsel, Fatih Sultan Mehmet'in, Yavuz Sultan Selim'in Kanuni Sultan Süleyman'ın, Atatürk'ün ve İnönü'nün bir cemali olduğu belirtilmektedir (Alpay vd., 1961, s. 6). Ön açıklamadan sonra talimatnamedeki maddeler başlıklar halinde kitapçıkta yer almaktadır. On üçüncü sayfada "Çok partili hayata geçiş ve sonu" başlıklı kısımda süreç ile ilgili tarihsel bilgi verilmemekte sadece 1946'da çok partili hayata geçildiğine, iş başına geçenlerin ise yolsuzluklara bulaştıklarına ve kardeş kanı döktüklerine dönük ifadelerle yetinilmektedir. Mehmet Emin Yurdakul'un II. Abdülhamit dönemini tenkit etmek için yazdığı 'Vatan Tehlikede' şiiri devrilen iktidara yöneltilmektedir. Yurdakul'un şiirini İbrahim Alaattin Gövsa'nın başlığı yazmayan bir şiiri takip etmektedir (Alpay vd., 1961, s. 14).

Gövsâ'nın şiirinden sonra öğrenci olayları ile edebi bir metin yer almakta, söz konusu kısım Tevfik Fikret'in 'Millet Şarkısı' ile bitmektedir. "Düşük iktidarın işleri" başlıklı kısımda DP iktidarına yönelik iddia ve ithamlar yer almaktadır. Bunlara örnek olarak gösterilen bir husus Ankara'da 66 milyon liraya şeker fabrikası yapıldığı ama fabrika yerine eğlence havuzu, lojman ve istirahat yerinin tamamlandığı iddiasıdır (Alpay vd., 1961, s. 17). Bu örneği, ABD'den 4 milyon lira karşılığında yağ alındığı bu yağın saklanma koşullarının olmadığı nedeniyle israf olduğu, Soma'da 52 milyon liraya bir termik santral kurulduğu bu santralin faaliyette olmadığı iddiaları takip etmektedir (Alpay vd., 1961, s. 18). "İşte Anayasayı ihlal eden işleri" başlıklı kısımda 1957 seçimlerinin hileli olduğu, İnönü'ye suikast teşebbüsünde bulunduğu iddiaları vardır (Alpay vd., 1961, s. 19-20). Kaynaklarda doğrulanmayan bir ifade de Cumhurbaşkanı Bayar'ın bir diplomata söylediği iddia edilen "yakında muhalefeti yok edeceğiz" sözüdür (Alpay vd., 1961, s. 21). İlgili kısım Tevfik Fikret'in başlıksız dizeleri ile Mehmet Emin Yurdakul'un Anadolu şiirinin bütün kıtaları ile sona ermektedir. 'Ordu milletin hizmetinde' başlıklı kısımda darbenin gerekçesini açıklar mahiyette "tarihleri tahrif, insanları tefrik, inançları tefsir, sözleri tevil, kanunları tedbil etmek suretiyle milletin inancını, güvencini sarsanlardan hesap sorulmaz mı?" cümlesi koyulaştırılarak verilmektedir (Alpay vd., 1961, s. 24). Bu bölüm Tevfik Fikret'in "zulmün topu var, güllesi var, kal'ası varsa, Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır" dizelerinin uyarlanarak "zulmün copu var, bombası var, kurşunu varsa, gençliğin de bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır" dizeleriyle tamamlanmaktadır (Alpay vd., 1961, s. 25). 'Karanlık günler' başlığını taşıyan kısımda 1960 yılının mayıs ayının özetlenerek Tahkikat Komisyonu'nun kuruluşu tenkit edildikten sonra 26-35 sayfaları arasında şiir seçkileri bulunmaktadır. Bu şiirler sırasıyla İbrahim Alaattin'in 'Hakikat Doğacak Güneştir İnan' şiiri, Mehmet Akif Ersoy'un 'İstiklal Marşı'ndan "doğacaktır sana vadettiği günler hakkın, kim bilir belki yarın belki yarından da yakın" dizeleri ve Mehmet Emin Yurdakul'un 'Bırak Beni Haykırayım' şiirinden bir dördükle başlamaktadır. Etem Ütük'ün hakaretimiz ifadeler içeren 'Hürriyet Marşı', Ali İhsan Kalmaz'ın 'Uyandır Hala Uyanmayanlar Varsa' şiiri, Mehmet Karaca'nın 'Hürriyet Şehitlerine' şiiri takip eden şiirlerdir (Alpay vd., 1961, s. 27-35).

Şiirlerden sonra "Akdevrim'e doğru" başlıklı kısım başlamaktadır. Bu kısımda darbenin saat 03:00 itibarıyla gerçekleştiği, ilk duyurunun İstanbul Radyosu'ndan saat 04:36'da neşredildiği bilgileri yer almaktadır (Alpay vd., 1961, s. 36). Duyuru tam metin halinde verilmektedir. Bu metni, "Ankara Radyosundan" başlıklı kısımda saat 05:25'te Ankara Radyosu'nda okunan bildirinin tam metni izlemektedir. Bu bildiri Albay Alparslan Türkeş tarafından okunmuştur (Aydın & Taşkın, 2015, s. 62-63). İncelenen kitapçıkta diğer propaganda kitapçıklarının aksine metnin Türkeş tarafından okunduğu bilgisi yer almamıştır (Alpay vd., 1961, s. 37). Bu bildiriden sonra Türk Silahlı Kuvvetleri imzalı diğer bildiriler ile 27 Mayıs 1960 günü saat 16:00'da Cemal Gürsel'in radyo konuşmasının tam metni verilmektedir (Alpay vd., 1961, s. 38-39).

Gürsel'in konuşmasının akabinde kitapçıkta 27 Mayıs'ın birinci yıl dönümünde M.B.K üyesi Albay Sami Küçük'ün konuşması "İlk hız ve gerçek kalkınma" başlığı altında yer almaktadır (Alpay vd., 1961, s. 40-43). Bu konuşma metinlerinden sonra "27 Mayıs'ın taşıdığı manalar" başlıklı kısımda yirmi yedi madde halinde 27 Mayıs üzerine vecizeler sıralanmaktadır. Bu maddelerde özetle 27 Mayıs'ın diktatörlüğe giden bir iktidara karşı Türk gençliği ve Türk ordusunun müşterek elde ettiği bir zafer olduğu, 27 Mayıs'ın beyaz ihtilalin yaratıldığı gün olduğu yazmaktadır. On ikinci maddede 27 Mayıs ile Türk ordusunun kendi şerefini kurtardığı, on dokuzuncu maddede insanlık tarihinin şeref belgelerinden olduğu ifade edilmektedir (Alpay vd., 1961, s. 43). Yirmi birinci maddede 27 Mayıs'ın 19 Mayıs'ın öz kardeşi olduğu yirmi altıncı maddede vatana ihanet edenlere karşı yapıldığı yazmaktadır. Son bölüm olan "Hür ve mutlu yaşamının yolu" başlıklı kısımda Cemal Gürsel'in tarihi yazılı olmayan "hedeflerimize pusu kuranlara aman yok" vurgusuyla bir konuşması bulunmaktadır (Alpay vd., 1961, s. 45-46). Bu konuşmanın sonunda kitapçık, Mehmet Emin Yurdakul'un

“tarih nankör değildir, bir hizmeti unutmaz, İstikbalin vicdanı, aşk istemez, kin tutmaz” dörtlüğüyle sona ermektedir. Yazarların isimleri bu sayfada yer alırken arka iç kapakta 27 Mayıs Marşı’nın dört sesli koro için düzenlenen nota sayfası vardır.

Sonuç

Propaganda faaliyetleri, Türk siyasi tarihinde belirli dönemlerde belli konu başlıkları kapsamında uygulanmıştır. Bu faaliyetlerden elde edilmesi istenen yararın kısa vadede gerçekleştiği görülürken, zaman aşımının meydana gelmesiyle geriye dönük incelendiğinde propaganda neticesinde yerleşen doğru bilinen yanlışların kendiliğinden tasfiye olduğu görülmüştür. Bunun somut örneği 27 Mayıs 1960 darbesidir. Darbecilerin ortaya sürdükleri iddia ve ithamları özetleyecek olursak, üniversite öğrencilerinin toplu halde öldürülüp kıyım makinelerinden geçirilerek asfalta gömülmesi, Menderes’in on iki uçak dolusu altında yurt dışına kaçmaya çalışması, Kars ve Ardahan’ın SSCB’ye satılması, Bayar’ın bankada yüz üç milyon lirasının bulunması, DP teşkilatlarına asker elbisesi ve silah dağıtıldığı iddiaları, Yassıada yargılamalarında da doğrulamamıştır.

Literatür taraması kapsamında 27 Mayıs 1960 darbesinin akabinde yaklaşık bir sene içerisinde otuzu aşkın propaganda yayınının hazırlanıp basıldığı tespit edilmiştir. Bunların bilhassa basımı ilk sene içerisinde olup devlet kurumları ve muhtelif kurumlar tarafından-örneğin Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri, Milli Türk Talebe Birliği, Varlık Yayınları vs.- neşredilenleri ile diğer yayınevleri tarafından hazırlanan şiir kitapçıkları muhtelif akademik çalışmalarda incelenmiştir. Örneğin Ak Devrim kitabı birden fazla tarihçi tarafından farklı akademik kongrelerde bildiri konusu edilmiştir. Bu çalışmada okullarda okutulan Tarih ders kitabına ilave verilen ek fasikül, Müzik derslerinde uygulanan marş nota kitapçığı, tiyatro piyesi ve M.B.K İnkılâbı Yayma ve Tanıtma Komisyonu’nun hazırladığı kitapçık incelenerek söz konusu çalışmaların eksikliğini giderilmesi amaçlanmıştır.

İncelenen kitapçıkların neticesinde darbecilerin, 27 Mayıs’ı bir devrim hüviyetine taşıyarak öğrencilere aşlamak istediği görülmüştür. 3 Nisan 1963 tarihinden 12 Eylül 1980 darbesine kadar geçen süre zarfında 27 Mayıs’ın “27 Mayıs Anayasa ve Hürriyet Bayramı” olarak kutlanması bu noktada incelenen kitapçıkların bir izdüşümü olarak nitelendirilebilir. 1960 yılında hazırlanan kitapçıkların DP iktidarına yönelik kara propaganda örneği kabul edilen iddialara temkinli yaklaştığı görülürken, 1961 yılında M.B.K tarafından hazırlanan “27 Mayıs Okulda” kitapçığında söz konusu iddialar tekrarlanmıştır. Bu iddiaların öğrenciler üzerinde yaratacağı menfi etki göz ardı edilmemelidir. Çalışmanın içerisinde vurgulandığı gibi “27 Mayıs Okulda” kitapçığında darbe günü Ankara Radyosu’nda Alparslan Türkeş tarafından okunan bildiride Türkeş isminin yer almamasının muhtemel nedeni Türkeş’in 13 Kasım 1960 tarihinde Milli Birlik Komitesi’nden çıkarılmasıdır. Kitapçıklarda darbe öncesinde meydana gelen öğrenci olaylarına geniş yer ayrıldığı görülmüştür. 27 Mayıs’ı inceleyen çalışmalarda özellikle darbe nedenleri arasında sayılan Vatan Cephesi, Tahkikat Komisyonu gibi başlıkların küçük ölçekte tutularak üniversite olaylarına ağırlık verilmesi dikkat çekicidir. Bunun öğrencileri doğrudan etkilemek ve aidiyet duygusu aşlamak için yapıldığı ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Bilhassa incelenen tiyatro piyesinde Turan Emeksiz’in ve Ali İhsan Kalmaz’ın konu edinilmesi buna delildir.

Kitapçıkların diğer propaganda yayınlarının aksine görsel malzeme bakımından sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Fotoğrafların sayıca azlığı ile hakaretimiz ifadelerin sıkça yer almaması diğer propaganda kitaplarından ayıran temel özelliktir. Kitapçıklarda gazete köşe yazılarından alıntılara fazla yer verilmediği, ders kitabı niteliğine uygun özet cümlelerle yetinildiği görülmüştür. Bununla beraber şiirlerin geniş ölçüde yer tuttuğu tespit edilmiştir. Öğrencilere okutulan marşlar hakkında da 27 Mayıs’ın tamamen tartışmaya kapalı, eleştiriden uzak bir dogma haline getirildiği çıkarımı abartısız olacaktır.

Türk siyasi yaşamının ilk fay kırılması olarak değerlendirilebilecek 27 Mayıs 1960 darbesinin sonuçları arasında görülebilecek askeri vesayetın doğuşuna, okullarda darbe meşruiyetini sağlama çabaları örnek gösterilebilir. 12 Eylül 1980'e uzanan süreçte okutulan ders kitaplarında, 27 Mayıs 1960 darbesinin nasıl ve ne ölçekte işlendiği sorusuna yanıt arayan çalışmalar, doğal olarak bu çalışmayla zincirleme bir muhteviyatı oluşturmaktadır.

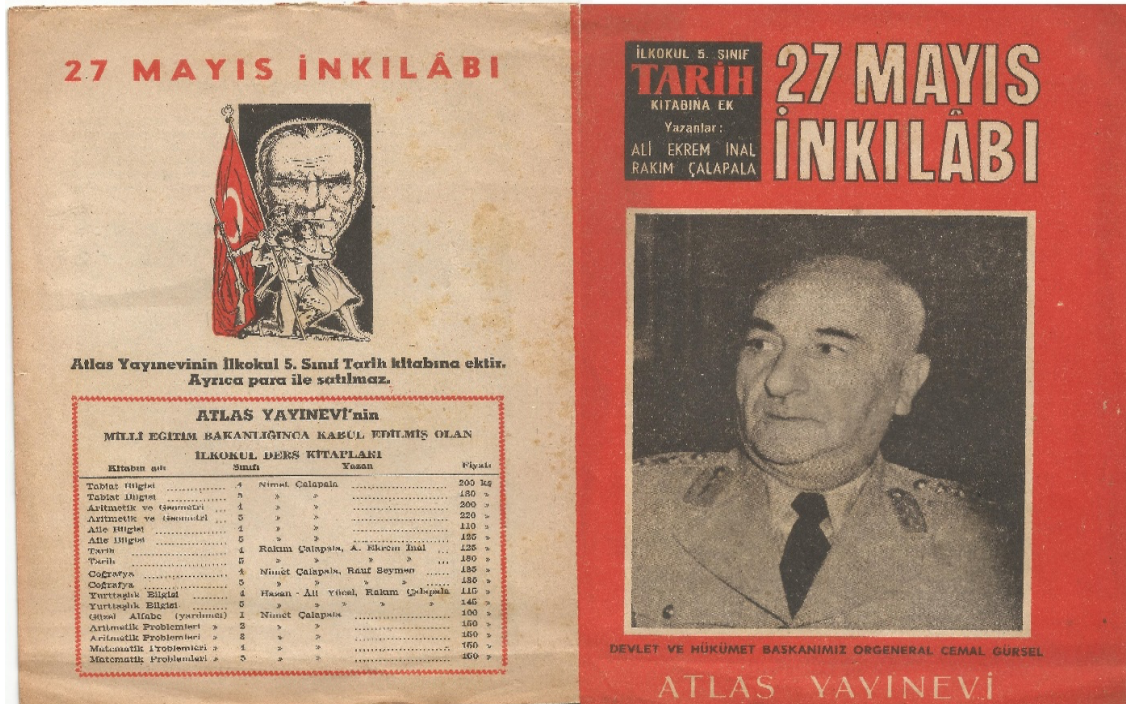
Kaynakça

- Ahmad, F. (2007). *Demokrasi sürecinde Türkiye (1945-1980)*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Alpay, F., Öztürk, H. & Güvenç, T. (1961). *Okulda 27 Mayıs*. Ankara: M.B.K. 27 Mayıs İnkılabını Yayma ve Tanıtma Komisyonu Yayınları DSİ Matbaası.
- Alkan, M. Ö. (2016). 27 Mayıs, Resmî Tarih ve Resmî İdeoloji. *Birikim Dergisi*, 327, 208-217.
- Alkan, M. Ö. (2016). "27 Mayıs İnkılabı" ve siyasal propaganda araçlarından örnekler. M. Ö. Alkan (Ed.), *Osmanlı'dan günümüze darbeler* (s. 217-233) içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Akın, F. (2006). *Türkiye'de azınlık politikaları & 6-7 Eylül 1955 Olayları*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Akın, M. H. (1961). *27 Mayıs okul piyesi*. Ankara: Kars Matbaası.
- Anadol, C. (2004). *Türk siyaset tarihinde Demokrat Parti*. İstanbul: Yeni Kuvayı Milliye Yayınları.
- Aydın, S. & Taşkın, Y. (2015). *1960'tan günümüze Türkiye Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Batur, M. (1985). *Anılar ve görüşler üç dönemin perde arkası*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Birand, M. A., DüNDAR, C. & Çaplı, B. (2007). *Demirkırat bir demokrasinin doğuşu*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Birgit, O. (2012). *Evvel zaman içinde*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Çavdar, T. (2008). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den günümüze*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Eroğlu, C. (2003). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Demircan, B. (2017). Ulus inşa sürecinde kullanılan iletişim stratejileri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(4), 1333-1351.
- Demirel, T. (2016). *Türkiye'nin uzun on yılı Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Derin, H. (1995). *Çankaya özel kalemını anımsarken (1933-1951)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Domenach, J. M. (1961). *Siyasi Propaganda* (C. Perin Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Finch, L. (2002). Psikolojik propaganda: Yirminci yüzyılın ilk yarısında fikirlerin fikirlerle savaşı. *Avrasya Dosyası İstihbarat Özel Sayısı*, 8(2), 80-99.
- İnal, A. E. & Çalapala, R. (1960). *27 Mayıs İnkılabı*. Yayın Yeri Yok: Atlas Yayınevi
- İpekçi, A. & Coşar, Ö. S. (2010). *İhtilalin iç yüzü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Karpat, K. H. (2019). *Türk demokrasi tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı'dan günümüze asker ve siyaset*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kayalı, K. (2005). *Ordu ve wiyaset 27 Mayıs – 12 Mart*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koçak, C. (2016). *Darbeler tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1961). *27 Mayıs Marşlar*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Matbaası.
- Naskali, E. G. (2008). *Yassıada Zabıtları – III İstanbul Ankara Olayları Davası 1*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Neziroğlu, İ. (2003). *Türkiye'de askeri müdahaleler ve basın (1950-1980)*. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.

- Özdağ, Ü. (2004). *Menderes döneminde ordu-siyaset ilişkileri ve 27 Mayıs İhtilali*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Öymen, A. (2008). *Öfkeli yıllar*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Öymen, O. (2014). *Bir propaganda silahı olarak basın*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Qualteri, T.H. (1980). Propaganda teorisi ve propagandanın gelişimi (Ü. Oskay, Çev.) *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35(1), 255-307.
- Sarı, Ç. (2018). 27 Mayıs 1960 Darbesinin meşrulaştırma aracı propaganda yayınları. S. Koçaslan (Ed.), *19. Yüzyıldan Günümüze Türkiye'de İktidara Müdahaleler ve Darbeler Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı II* (s. 845-878) içinde. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Sarı, Ç. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ders Kitaplarında 27 Mayıs 1960 Darbesi (1969-1982). A. Şimşek, S. Kaymakçı & İ. Turan (Ed.), *V. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Tam Metin Bildiriler* (s. 271-285) içinde. Erişim adresi (12 Eylül 2020): <https://www.academia.edu/37545864>
- Som, C. (2008). *Parazitli demokrasi Demokrat Parti'nin radyo davası*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Üzen, İ. & Özcan, M. Ş. (2017). Çok partili hayata girilirken halkın Cumhuriyet Halk Partisi'nden kopuşuna dair bir rapor. *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 43-66.
- Toker, Y. (2010). *İhtilaller, darbeler arasında gazetecilik ve kitapçılık anılarım*. İstanbul: Toker Yayınları
- Tuna, I. (2018). *Türkiye'de İktidar-Muhalefet İlişkileri (1946-1960)*. İstanbul: Libra Yayınları.
- Turan, Ş. (1999). *Türk Devrim Tarihi IV/2*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Propaganda maddesi. *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yavuzalp, E. (1991). *Menderes'le anılar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Yücel, S. (2001). *Demokrat Parti*. İstanbul: Ülke Kitapları Yayınları.

Ekler:

Görsel 1. Ön ve arka kapak

Kaynak: İnal, A. E. & Çalabalı, R. (1960). *27 Mayıs İnkılabı*. Yayın Yeri Yok: Atlas Yayınevi.

Görsel 2. Ön ve arka kapak

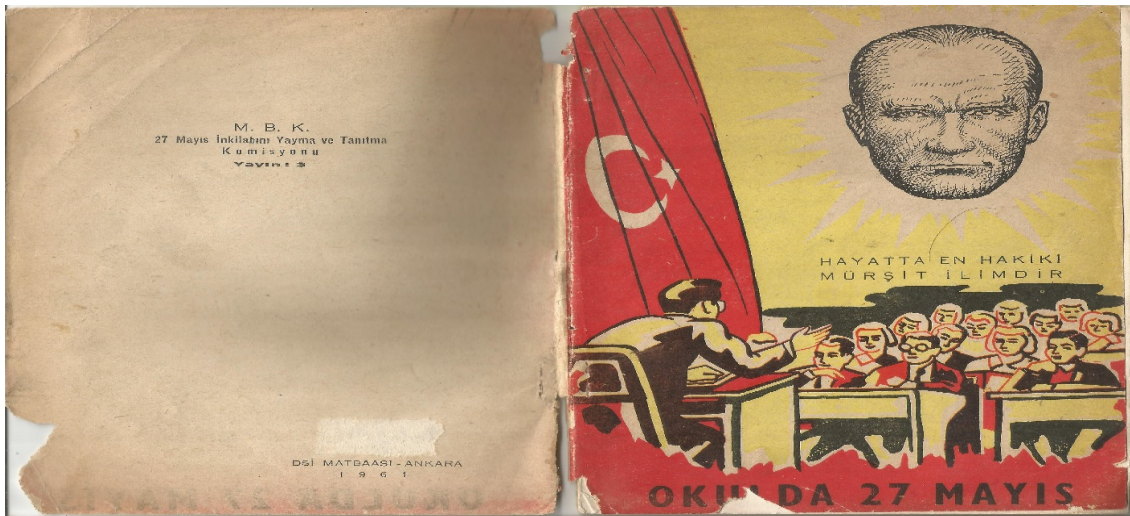
Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı. (1961). *27 Mayıs Marşları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Matbaası.

Görsel 3. Ön ve arka kapak

Kaynak: Akın, M. H. (1961). *27 Mayıs Okul Piyesi*. Ankara: Kars Matbaası.

Görsel 4.

Kaynak: Alpay, F., Öztürk, H. & Güvenç, T. (1961). *Okulda 27 Mayıs*. Ankara: M.B.K. 27 Mayıs İnkılabını Yayma ve Tanıtma Komisyonu Yayınları DSİ Matbaası.

Görsel 5. Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 27 Mayıs Marşlar kitabında yer alan sözleri Şinasi Özdenoğlu'na ait Ed. Zuckmayer tarafından bestelenen Hürriyet Marşı'nın nota sayfası

Hürriyet Marşı

Söz: Şinasi Özdenoğlu Müzik: Ed. Zuckmayer

Bic be - ni ma - ki - na - lı tü - fek - ler - le, biç!

öl - dü - re - mez - sin, biç be - ni ma - ki - na - lı tü - fek - ler - le, biç!

öl - dü - re - mez - sin. Çı - kar - şar - kı - lar - dan ve cüm - le ki - tap - lar - dan

a - dı - mı: yi - ne - de si - le - mez - sin, yi - ne - de si - le - mez - sin.

Kaynak: 27 Mayıs Marşları, 1961, s. 16.

Görsel 6. M.B.K. 27 Mayıs İnkılabını Yayma ve Tanıtma Komisyonu'nun hazırladığı Okulda 27 Mayıs kitabında yer alan 27 Mayıs Marşı'nın notaları

27 Mayıs marşı
(4 Sesli Koro için)

Soprano
Alto
Tenor
Bass

1 - Se - lâm, se - lâm or - du - ya —, se - lâm bü - tün mil - le -
2 - Se - lâm, se - lâm genç - li - ğe —, se - lâm bü - tün hal - kı -

te —, se - lâm a - ziz — va - ta - na ,
ma —, se - lâm gü - zel — yur - du - ma ,

Fin.

hür - ri - ye - te bin se - lâm . se - lâm kur - şun yi - ye -
kar - deş - li - ğe bin se - lâm .

ne —, se - lâmî cop ya - ra - sı - na —, gül - ler aç - mış

cresc. decresc.

gög - sün - de — dü - şen - le - re bin se - lâm se -

Devlet Konservatuvarı yayınları.
Ankara . 1960 .

Kaynak: Okulda 27 Mayıs, 1961, s. 47.